

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences
Majandus- ja sotsiaalinstituut
Institute of Economics and Social Sciences

Eesti Maaelu Arengukava 2007–2013 meetme 1.4.2 „Investeeringud loomakasvatusehitistesse“ rakendamistulemuste analüüs

V taotlusvoor

Teostaja:

**Eesti maaelu arengukava 2007–2013 1., 3. ja
4. telje püsihindaja**

**Maamajanduse uuringute ja analüüsi osakond
Majandus- ja sotsiaalinstituut
Eesti Maaülikool**

Tartu 2012

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Analüüsi mõisted ja metoodika	4
2. Meetme taotlusvoorude ülevaade	5
2.1. Toetuse taotlemine ja määramine	5
2.2. Toetuse väljamaksmine	6
2.3. Toetuse saajate ettevõtlusvorm.....	8
2.4. Toetuse saajate tegevusalad.....	8
2.5. Toetuse saajate maakondlik jaotumine.....	9
3. Meetme sihttasemete eeldatav täitumine.....	10
4. Toetatud investeeringud	12
6. Loomakohtade analüüs	15
7. Toetuse saajate majandusnäitajad.....	17
8. Viienda taotlusvoorude hindepunktid	20
Kokkuvõte	21

SISSEJUHATUS

Eesti maaelu arengukava 2007–2013 (edaspidi MAK) 1. telje meetme 1.4 „Põllumajandusettevõtete ajakohastamise“ alameetme 1.4.2 „Investeeringud loomakasvatusehitistesse“ püsihindamist teostab Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituut. Euroopa Nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 86 lõike 1 kohaselt kehtestavad liikmeriigid püsihindamise süsteemi, mida vastavalt Põllumajandusministeeriumi volitusele teostab MAK 2007–2013 raames Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituut. Püsihindaja tegevus on määratletud põllumajandusministri 7. jaanuari 2009. a määrusega nr 3 „Eesti maaelu arengukava 2007–2013 seire ja hindamise kord“. Käesolev rakendusanalüüs on 2012. aasta hindamisplaani alusel teostatav uurimistö.

MAK 2007–2013 1. telg on suunatud põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime parandamisele. Meede 1.4.2 on ette nähtud loomakasvatusega tegelevate ettevõtjate konkurentsivõime suurendamiseks. Meetmest saavad toetust taotleda ettevõtjad, kes tegelevad põllumajandusloomade kasvatamisega ning soovivad investeerida loomakasvatushoonete ehitamisse.

Meetme 1.4.2 taotlusvoorud on olnud avatud viis korda:

- 1) 17.12.2007 – 20.02.2008;
- 2) 24.10.2008 – 15.12.2008;
- 3) 12.10.2009 – 26.10.2009;
- 4) 27.10.2010 – 15.11.2010;
- 5) 19.09.2011 – 30.09.2011.

Edaspidi nimetatakse vastavalt I, II, III, IV ja V taotlusvoor.

Eelnevalt on antud meetme raames koostatud kolm rakendusanalüüsi:

- 1) „Eesti Maaelu Arengukava 2007–2013 meetme 1.4.2 „Investeeringud loomakasvatusehitistesse“ rakendustulemuste ja ettevõtjate finantsolukorra analüüs“ (I ja II taotlusvoor);
- 2) „Eesti Maaelu Arengukava 2007–2013 meetme 1.4.2 „Investeeringud loomakasvatusehitistesse“ rakendamistulemuste analüüs, III taotlusvoor;
- 3) „Eesti Maaelu Arengukava 2007–2013 meetme 1.4.2 „Investeeringud loomakasvatusehitistesse“ rakendamistulemuste analüüs, IV taotlusvoor.

Käesoleva rakendusüraingu eesmärgid on järgmised:

- 1) võrrelda taotlusvoorude tulemusi;
- 2) hinnata meetme sihttasemete täituvust;
- 3) anda ülevaade toetatud tegevustest;
- 4) hinnata investeeringute teostamise aktiivsust;
- 5) hinnata toetuse saajate majandusnäitajaid ning investeeringute elluviimise tulemusi.

Käesoleva rakendusanalüüsi koostas EMÜ majandus- ja sotsiaalinstituudi maamajanduse uuringute ja analüüsi osakonna analüütik Risto Räisa.

1. ANALÜÜSI MÕISTED JA METOODIKA

Käesolevas analüüsis kasutatakse järgmiseid lühendeid:

MAK – Eesti maaelu arengukava 2007–2013 periood;

PRIA – Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet;

Meede 1.4 – MAK programmi toetusmeede „Põllumajandusettevõtete ajakohastamine“;

Meede 1.4.2 – meetme 1.4 alameede nimetusega „Investeeringud loomakasvatusehitistesse“;

FIE – füüsilisest isikust ettevõtja;

SA – Statistikaamet.

Analüüsil kasutatavad spetsiifilised jaotused, sh loendamine, koondamine ja üldistamine, on täpsemalt selgitatud iga analüüsitava teema kirjelduses.

Põhiliselt kasutatakse järgmiseid grupeerimisi:

- 1) toetuse taotlemine ja määramine;
- 2) ettevõtjate tegevusalade jaotused;
- 3) investeeringu asukohajärgse maakonna alusel jaotused;
- 4) investeeringuliigi jaotused;
- 5) taotlusvoorude jaotused.

Analüüs viidi läbi kabinetuuringuna, kuna täiendavat küsitlust algandmete täiendamiseks ei teostatud.

2. MEETME TAOTLUSVOORUDE ÜLEVAADE

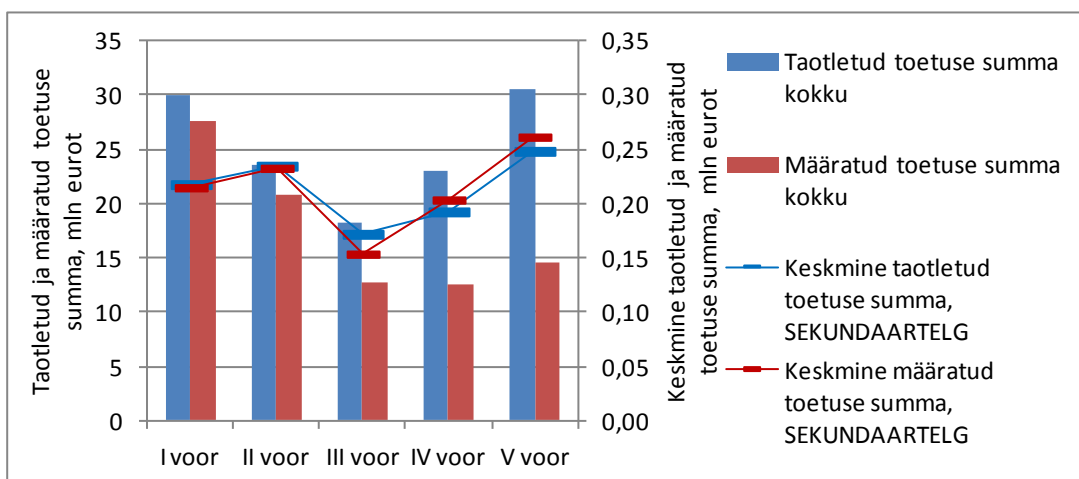
2.1. Toetuse taotlemine ja määramine

Viies taotlusvoor erines eelnevatest sellepoolest, et taotletud toetuse summa oli väga suur ning eelarve küllaltki väike, mistõttu oli võimalik heaks kiita ainult 45,5% esitatud taotlustest (tabel 1). Lisaks suurele taotluste arvule kasvas ka keskmine taotletud toetuse summa, mis oli viiendas voorus 21,5% kõrgem eelnevate voorude keskmisest näitajast (joonis 1).

Tabel 1. Toetuse taotlemine ja määramine taotlusvoorude lõikes

Taotlus-voor	Esitatud taotluste arv	Taotletud toetuse summa kokku, eurot	Keskmine taotletud toetuse summa, eurot	Heakskiidetud taotluste arv	Määratud toetuse summa kokku, eurot	Keskmine määratud toetuse summa, eurot	Heakskiidetud taotluste osatähtsus taotluste koguarvust	Määratud toetuse osatähtsus taotletud toetusest
I voor	138	30 067 092	217 877	128	27 520 954	215 007	92,8%	91,5%
II voor	100	23 490 503	234 905	89	20 730 164	232 923	89,0%	88,2%
III voor	106	18 239 288	172 069	83	12 761 012	153 747	78,3%	70,0%
IV voor	119	22 935 007	192 731	62	12 629 520	203 702	52,1%	55,1%
V voor	123	30 573 064	248 561	56	14 652 997	261 661	45,5%	47,9%
Kokku	586	125 304 954	213 831	418	88 294 647	211 231	71,3%	70,5%

Meetme rakendamise käigus on ettevõtjad esitanud kokku 586 toetuse taotlust, millest on heaks kiidetud 418 (71,3%). Samas suurusjärgus on ka määratud toetuse summa osatähtsus taotletud toetuse summast – 70,5%. Voorude koondnäitajad on head pidades silmas meetme rakendamise ja taotluste menetlemise optimaalsust. Umbes 70%-line heakskiidumäär võimaldab ühelt poolt eelistada paremaid projekte ning teiselt poolt ei teki selliste taotluste liialt suurt arvu, kus toetuse saamine on vähetõenäoline.

Joonis 1. Toetuse taotlemine ja määramine taotlusvoorude lõikes

Kõigi taotlusvoorude keskmine määratud toetuse summa on 211 tuhat eurot. Näitaja oli kõige kõrgem viiendas taotlusvoorus – 262 tuhat eurot. Meetme rakendamisel on kokku määratud toetust 88,3 mln eurot. Koos omaosaluga on toetatavate investeeringute kogusumma 206,9 mln

eurot, millega meede 1.4.2 on panustanud märkimisväärselt loomakasvatustevõtjate konkurentsivõime parandamiseks.

Kokkuvõttes on meetme rakendamine toimunud edukalt, kuigi voorude lõikes võib täheldada ebastabiilsust – kui esimeses kahes voorus said toetust keskmiselt 91,2% taotlejatest, siis viimases kahes voorus oli näitaja 48,8%. Tihedama konkurentsi tingimustes osutusid edukamateks suurema toetuse taotlejad. Viimases voorus oli ettevõtjate huvi toetuse taotlemise vastu eriti suur, mis võib olla põhjustatud informatsioonist, et rohkem taotlusvoorusid käesoleva MAK programmiperioodi jooksul ei toimu. Samuti võis aktiivsemale taotlemisele kaasa aidata paranenud majanduskeskkond. Viimases voorus jäi ilma rahastusest 67 investimisprojekti kogusummas 40,1 mln eurot. Kuna eeldatavasti uut taotlusvooru lähemate aastate jooksul ei toimu, siis suure tõenäosusega jäävad nimetatud investeeringud loomakasvatussektoris olemata või tehakse need oluliselt väiksemas mahus või oluliselt hiljem.

2.2. Toetuse väljamaksmine

Seisuga 31.03.2012 oli tehtud väljamakseid 275 heakskiidetud taotlusele. Väljamakseid oli tehtud nelja taotlusvooru toetuse saajatele. Nelja taotlusvooru heakskiidetud taotluste koguarvust moodustas väljamaksega taotluste arv 76,0% ning väljamakstud toetuse summa moodustas määratud toetuse summast 67,3% (tabel 2).

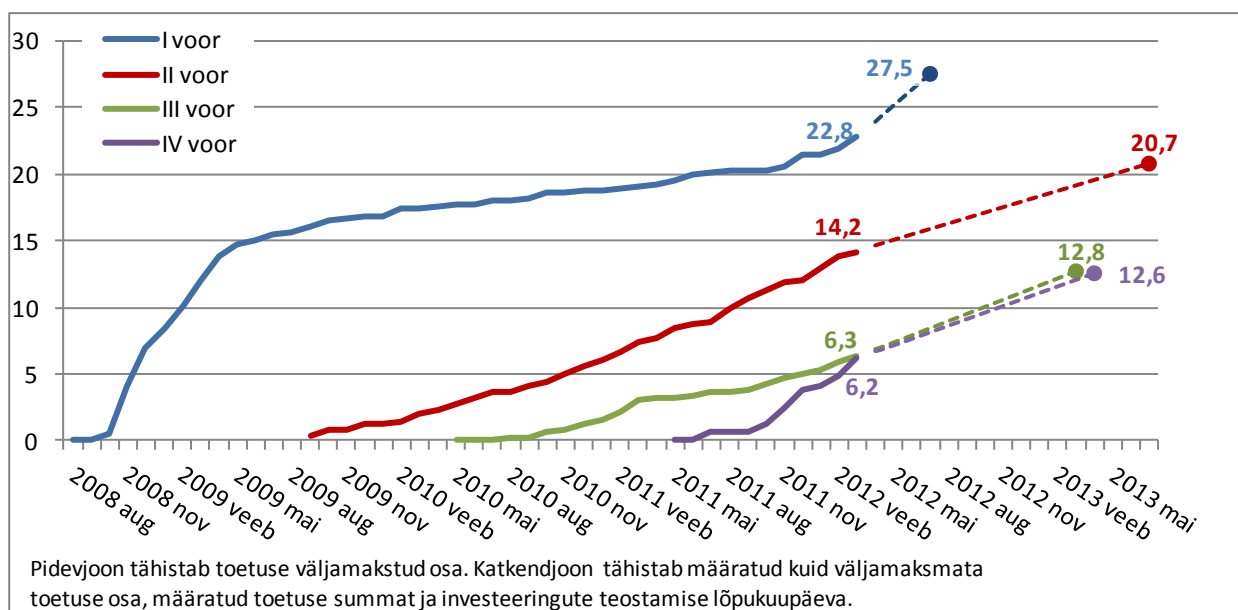
Tabel 2. Väljamaksed taotlusvoorude lõikes

Voor	Välja- makse saanud taotluste arv	Välja- makse saanud taotluste osakaal heaks- kiidetud taotlustest	Välja- makstud toetuse summa, eurot	Välja- makstud toetuse summa osakaal määratud toetuse summast	Määrusega lubatud maksimaalne periood investeeringu teostamiseks, kuud	Kulunud aja osakaal määrusega lubatud perioodist, seisuga 31.03.2012	Inves- teeringu lõpeta- nute arv	Inves- teeringu katkes- tanute arv
I voor	110	79,7%	22 772 919	82,7%	48	91,7%	86	5
II voor	71	71,0%	14 190 898	68,5%	48	68,8%	54	5
III voor	57	53,8%	6 341 100	49,7%	36	69,4%	32	3
IV voor	37	31,1%	6 225 721	49,3%	24	50,0%	14	0
Kokku	275	59,4%	49 530 639	67,3%	-	-	186	13

Investeeringute elluviimine ja toetuste väljamaksmine on toimunud rahuldavas tempos. Eriti kiirelt on edenenud neljanda ja teise vooru heakskiidetud taotluste väljamaksmine (joonis 2). Tagasihoidlikum on tulemus kolmandas voorus, kus investeeringute teostamiseks määrusega ettevõetud 36 kuust on 31.03.2012 seisuga kulunud 25 kuud (69,4% ajast), kuid nimetatud perioodil väljamakstud toetuse summa moodustab vaid 49,7% kogu määratud toetuse summast (tabel 2).

Esimese taotlusvooru heakskiidetud taotluste elluviimise tähtaeg lõpeb juulis–augustis 2012. Väljamakstud toetuse summa moodustab 82,7% määratud toetuse summast – seisuga 31.10.2012 oli väljamaksmata veel 4,7 mln eurot. Viis esimese vooru toetuse saajat on esitanud

avalduse investeeringu katkestamise kohta (katkestatud projektide määratud toetuse summa kokku on 1,3 mln euro). Samuti on teatud osa toetuse saajaid investeeringu juba teostanud, kuid ei ole sellekohast teavet PRIAle esitada jõudnud, mistõttu võib uskuda, et valdav osa heakskiidetud investeerimisprojekte tähtaegselt valmib.

Joonis 2. Toetuse väljamaksmine seisuga 31.03.2012

Seisuga 31.03.2012 on PRIAsse esitatud teade 186 investeeringuprojekti lõpetamise kohta, mis moodustab 40,2% nelja vooru heakskiidetud taotlustest. Seejuures esimese vooru heakskiidetud taotlustest on lõpetatud 86 (62,3%). Kiiremini viiakse ellu väiksemad projektid. Lõpetatud projektide keskmine määratud toetuse summa oli 190 tuhat eurot, samas kui kõigi heakskiidetud taotluste keskmine määratud toetuse summa on 211 tuhat eurot.

Kokkuvõttes saab investeeringute elluviimise aktiivsust lugeda rahuldavaks ning tõenäoliselt viiakse programiperioodi lõpuks ellu valdav osa heakskiidetud investeeringuprojektidest. 2009. aasta teisel poolel ja 2010. aastal oli investeeringute teostamine võrdlemisi tagasihoidlik, mida saab seostada majanduslanguse ning ebasoodsa turuolukorraga. 2011. aastal investeeringute teostamine ja väljamaksmine taas kiirenes.

2.3. Toetuse saajate ettevõtlusvorm

Toetuse saajatest 32,3% on FIED ja 67,7% on äriühingud (osaühingud, aktsiaseltsid ja tulundusühistud) (tabel 3). FIEde osakaal on sarnane nii toetuse taotlejate kui toetuse saajate hulgas. FIEde osakaal toetuse saajatest on olnud ebaühtlane taotlusvoorude lõikes, varieerudes 19,6%-st viiendas voorus kuni 42,2%-ni kolmandas taotlusvoorus. Viimases kahes voorus, kus konkurents toetuse saamiseks oli tihedam, oli FIEde osakaal toetuse saajate seas madalam.

Tabel 3. Toetuse jagunemine toetuse taotlejate ettevõtlusvormide lõikes

Taotlus- voor	Toetuse taotlejad				Toetuse saajad				Keskmine määratud toetuse summa, eurot	
	FIEde arv	FIEde osa- kaal	Äri- ühingute arv	Äri- ühingute osakaal	FIEde arv	FIEde osa- kaal	Äri- ühingute arv	Äri- ühingute osakaal	FIED	Äriühingud
I voor	49	35,5%	89	64,5%	48	37,5%	80	62,5%	108 918	278 661
II voor	24	24,0%	76	76,0%	24	27,0%	65	73,0%	77 765	290 212
III voor	41	38,7%	65	61,3%	35	42,2%	48	57,8%	56 746	224 477
IV voor	38	31,9%	81	68,1%	17	27,4%	45	72,6%	99 595	243 031
V voor	30	24,4%	93	75,6%	11	19,6%	45	80,4%	115 000	293 543
Kokku	182	31,1%	404	68,9%	135	32,3%	283	67,7%	88 983	268 912

Kui toetuse saajate arvust moodustavad FIED 32,3%, siis määratud toetuse summast langeb FIEde arvele vaid 13,5%. Äriühingutele määratud toetuse summa ettevõtja kohta on keskmiselt kolm korda suurem kui FIEde vastav näitaja (tabel 3). Keskmine määratud toetuse summa varieerub märkimisväärselt ka taotlusvoorude lõikes. Nii FIEDel kui äriühingutel oli näitaja kõige madalam kolmandas taotlusvoorus ning kõige kõrgem viiendas voorus.

Kokkuvõttes näeme, et valdav osa toetusest läheb äriühingute kätte. FIED moodustavad toetuse saajate arvust 32,3% ning neile määratud toetuse summa moodustab 13,5% kogu määratud toetuse summast. Taotlusvoorude lõikes on nii FIEde osakaal kui keskmine määratud toetuse summa märkimisväärselt varieeruvad.

2.4. Toetuse saajate tegevusalad

Tegevusalade analüüsimisel võeti aluseks taotlejate poolt taotlusvormil esitatud tegevusala. Kõige suurem osa toetuse taotlejatest ja toetuse saajatest on segatootjad, piimatootjad ning loomakasvatajad (v.a piimatootmine) (tabel 4). Heakskiidetud taotluste arvust moodustavad segatootjad 40,2%, piimatootjad 26,3% ning loomakasvatajad (v.a piimatootmine) 18,2%.

Heakskiidetud taotluste osatähtsus taotluste koguarvust moodustab 71,3%. Keskmisest edukamad toetuse taotlejad on olnud segatootjad ning linnukasvatajad, kelle heakskiidetud taotluste osatähtsus taotluste arvust on 80% lähedal.

Tabel 4. Toetuse taotlemine ettevõtjate tegevusalade lõikes

Tegevusala	Esi- tatud taot- luste arv	Taotletud toetuse summa kokku, eurot	Kesk- mine taotletud toetuse summa, eurot	Heaks- kiidetud taot- luste arv	Määratud toetuse summa kokku, eurot	Kesk- mine määratud toetuse summa, eurot	Heaks- kiidetud taotluste osatähtsus taotluste arvust	Määratud toetuse osatähtsus taotletud toetuse summast
Segatootmine	209	44 200 149	211 484	168	34 935 504	207 949	80,4%	79,0%
Piimatootmine	167	44 044 692	263 741	110	27 413 898	249 217	65,9%	62,2%
Loomakasvatus v.a piimatoot.	121	14 579 385	120 491	76	9 409 423	123 808	62,8%	64,5%
Seakasvatus	55	14 158 201	257 422	39	10 315 318	264 495	70,9%	72,9%
Taimakasvatus	23	5 382 147	234 006	16	3 955 313	247 207	69,6%	73,5%
Linnukasvatus	10	2 855 077	285 508	8	2 179 889	272 486	80,0%	76,4%
Püsiloomad	1	85 304	85 304	1	85 304	85 304	100,0%	100,0%
KOKKU	586	12 530 4954	213 831	418	88 294 647	211 231	71,3%	70,5%

Keskmine määratud toetuse summa on 211 tuhat eurot heakskiidetud taotluse kohta. Ülejäänud tegevusalade esindajatest eristuvad loomakasvatajad (v.a piimatootmine) ja püsiloomade kasvatajad selle poolest, et nende määratud toetuse summa on keskmisest märkimisväärselt madalam.

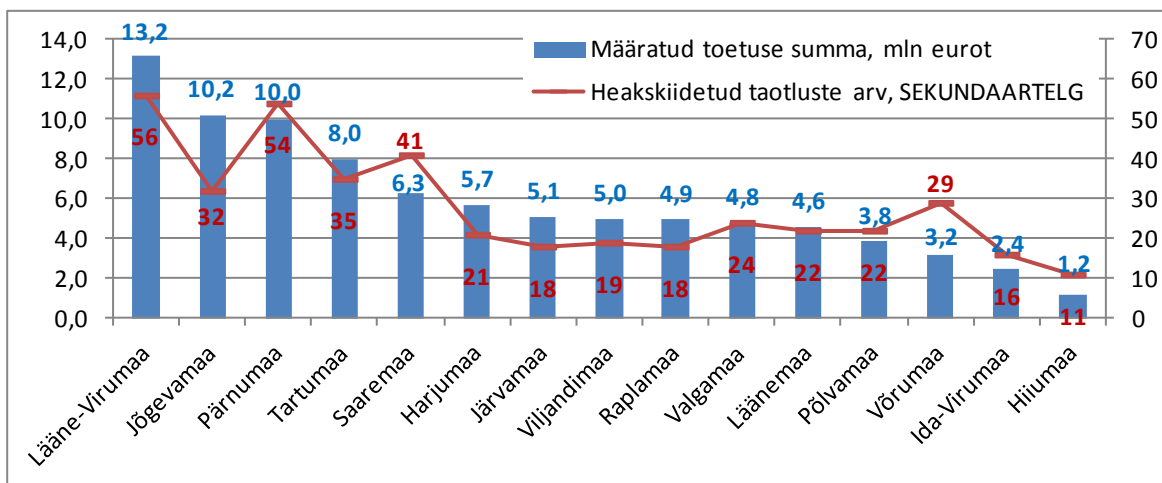
Viiendale taotlusvoorule oli iseloomulik eriti tihe konkurents toetuse saamiseks, kus olid edukamad suuremad ettevõtjad ning mahukamad investeeringuprojektid. Keskmine määratud toetuse summa kasvas 262 tuhande euron. Tegevusaladest suurenes eelkõige piimatootjate osakaal toetuse saajate hulgas. Viienda taotlusvooru 56-st toetuse saajast 17 olid piimatootjad, 15 loomakasvatajat (v.a piimatootmine) ning kaheksa oli nii segatootjaid, seakasvatajaid kui ka taimakasvatajaid.

Kokkuvõttes näeme, et kõige suurem osa toetuse saajatest on segatootjad ning piimatootjad. Loomakasvatajad (v.a piimatootmine) eristuvad ülejäänud tegevusalade esindajatest keskmisest väiksema määratud toetuse summa poolest.

2.5. Toetuse saajate maakondlik jaotumine

Investeeringu asukohast lähtuvalt on kõige rohkem toetuse saajaid Lääne-Viru-, Pärnu- ja Saaremaal (joonis 3). Kõige väiksem on toetuse saajate arv Hiiu- ja Ida-Virumaal. Määratud toetuse summa on kõige suurem Lääne-Viru-, Jõgeva ja Pärnumaal ning kõige väiksem Hiiu-, Ida-Viru- ja Võrumaal.

Nii toetuse saajate arv, määratud toetuse summa kui keskmine määratud toetus ettevõtja kohta varieeruvad suuresti maakondade ning taotlusvoorude lõikes. Erinevused ei ole süsteemsed ning tulenevad pigem toetuse saajate juhuslikust paiknemisest kui piirkonna eripäradest.

Joonis 3. Toetuse määramine maakondade lõikes

3. MEETME SIHTTASEMETE EELDATAV TÄITUMINE

Meetme rakendustulemuste hindamisel kasutatakse ühe kriteeriumina meetme 1.4.2 MAKis seatud sihttasemete eeldatava täitumise hindamist. Meetme sihttasemed jaotatakse kolme liiki indikaatoriteks – väljund-, tulemus- ja mõjunäitajad (tabel 5). Käesolev rakendusanalüüs puudutab väljund- ja tulemusnäitajate analüüsi. Mõjunäitajate hindamiseks ei olnud analüüsi teostamise ajaks piisavalt andmeid. Toetuse mõju hinnatakse kaks aastat pärast investeeringu elluviimist. Seisuga 31.03.2012 oli selliseid ettevõtjaid, kelle investeeringu elluviimisest oli möödunud vähemalt kaks aastat 66, mis moodustab 19,7% toetuse saajate arvust. Valim ei ole piisavalt suur usaldusväärsete tulemuste saamiseks. Toetuse mõju on plaanis hinnata 2012. aasta püsihindamise aruandes 2013. aasta kevadel.

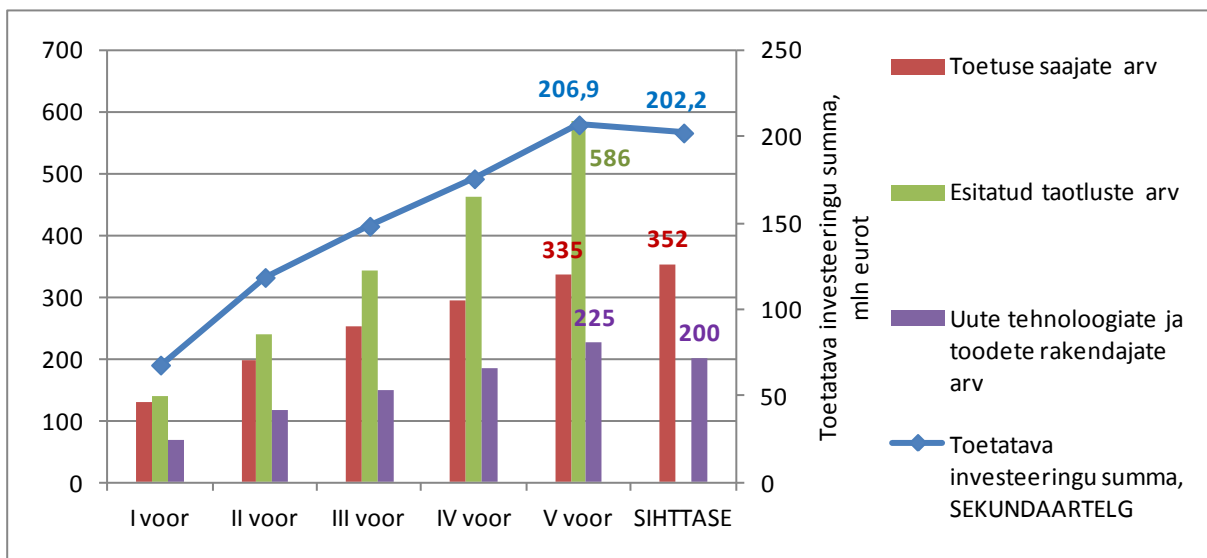
Tabel 5. Meetme 1.4.2 sihttasemed

Indikaatori liik	Indikaator	Sihttase
Väljundnäitaja	Toetust saanud põllumajandustootjad	352 programmiperioodi kohta
	Tehtud investeeringute maht	202,2 mln eurot programmiperioodi kohta
Tulemusnäitaja	Põllumajandustootjate arv, kes toodavad uusi tooteid või kasutavad uusi tootmisviise	200 programmiperioodi kohta
Mõjunäitaja	Netolisandväärtus, PPS	kasvab programmiperioodi lõpuks
	Brutolisandväärtuse muutus tööjõuühiku kohta	kasvab 40% programmiperioodi lõpuks

Toetust saanud põllumajandustootjad

MAKis on seatud eesmärgiks, et meetme 1.4.2 rakendamise käigus peaks toetust saama kokku 352 põllumajandustootjat. Viie voo peale kokku on määratud toetus 335 ettevõtjale 586 toetuse taotluse rahuldamiseks (joonis 4). Kuna korduvalt toetust saanud ettevõtjate arv on suhteliselt suur (heakskiidetud taotlustest 19,9% on määratud nendele ettevõtjatele, kes on saanud toetust rohkem kui ühes voorus) ning keskmine määratud toetuse summa kõrge, siis meetme rakendamisel toetust saanud põllumajandusettevõtjate sihttasest täielikult ei saavutatud – saavutustasemeks seisuga 31.03.2012 on 95,2%, mida saab lugeda rahuldavaks tulemuseks.

Kuna tõenäoliselt väikest osa heakskiidetud investeeringuprojektidest ellu ei viida, siis võib toetatud investeeringu elluviinud ettevõtjate arv programmiperioodi lõpus olla väiksem kui käesolevas analüüsis arvesse võetud toetuse saajate arv.

Joonis 4. Meetme rakendamisel sihttasemete suunas liikumine

Tehtud investeeringute maht

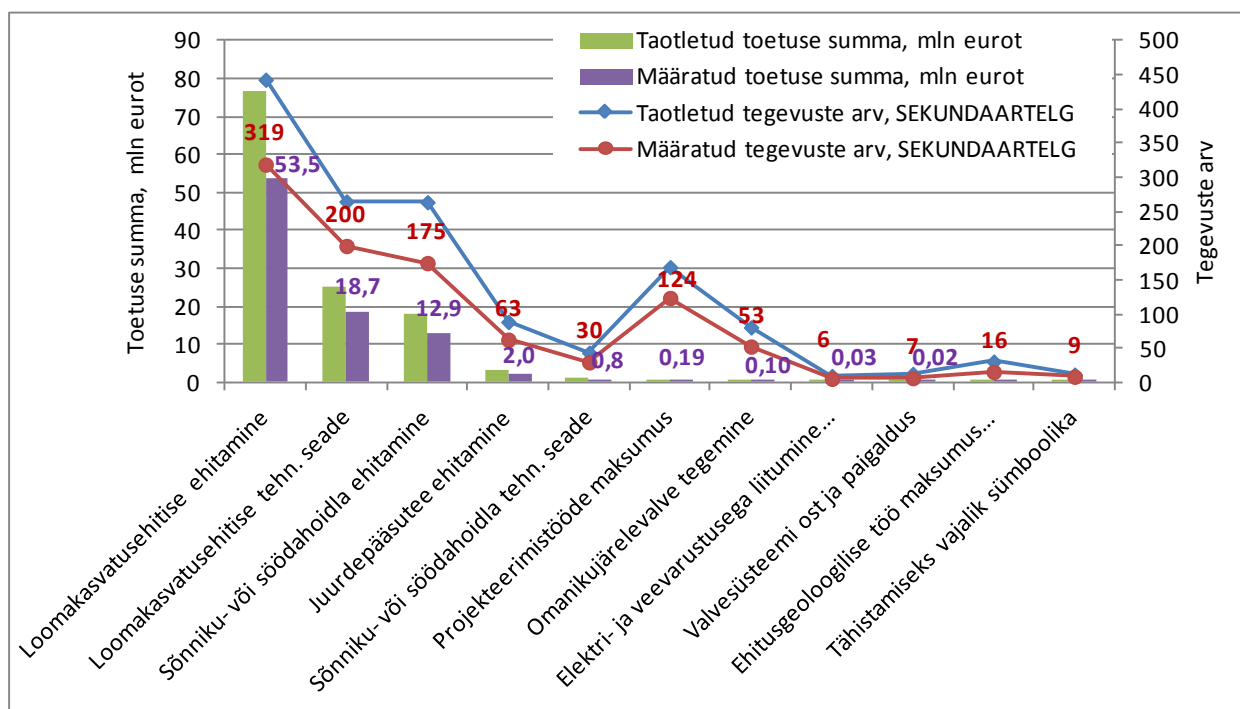
Meetme rakendamise käigus on seisuga 31.03.2012 heakskiidetud 418 toetuse taotlust, millega planeeritakse teostada investeeringuid kokku 206,9 mln euro ulatuses. Toetatava investeeringu summa ületab 2,3% võrra sihttasest (202,2 mln eurot). Eeldades, et väike osa investeeringutest jääb ellu viimata, saab prognoosida, et tehtavate investeeringute maht vastab sihttasemele.

Põllumajandusettevõtjate arv, kes võtavad kasutusele uusi tehnoloogiaid ja toodavad uusi tooteid
Kolmandas, neljandas ja viiendas voorus tegi toetuse taotleja taotlusdokumentides märke uue tehnoloogia või toote rakendamise kohta. Nimetatud voorude taotlustest 67,2% on sellised, kus seoses investeeringuga võetakse kasutusele kas uus tehnoloogia ja/või juurutatakse uus toode. Saadud tulemus laiendati esimese ning teise vooru taotlustele (kus infot investeeringu uuenduslikkuse kohta ei kogutud), mille tulemusena leiti, et viies voorus kokku on 281 sellist taotlust, kus juurutatakse uus tehnoloogia ja/või toode. Arvestades, et koduvtaotlejate osakaal on 19,9% heakskiidetud taotlustest, saame hinnata, et kokku 225 ettevõtjat võtab seoses investeeringuga kasutusele uue tehnoloogia või juurutab uue toote. Tulemus ületab sihttasest 12,5% võrra mistõttu saab meetme rakendamisega kaasnevat innovatsiooni lugeda väga heaks.

Kokkuvõtteks on meetme rakendamine edukas, sest MAKis seatud väljund- ja tulemusnäitajate sihttasemed on rahuldaval või heal määral täidetud. Tehtud investeeringute ning investeeringute uuenduslikkuse sihttasemed on hästi täidetud. Toetust saanud põllumajandustootjate arv jääb sihttasemest mõnevõrra alla korduvtaotluste kõrge osakaalu ning planeeritust suurema keskmise määratud toetuse summa tõttu.

4. TOETATUD INVESTEERINGUD

Meetme rakendamise käigus on heaks kiidetud 418 toetuse taotlust, mille alusel on määratud toetus 1002 tegevuse elluviimiseks. Kõige sagedamini määratakse toetust loomakasvatusehitise ehitamiseks (319 heakskiidetud tegevust), loomakasvatusehitise paikse tehnoloogilise seadme paigaldamiseks (200 tegevust) ja loomakasvatusehitise juurde kuuluva sõnniku-, silo- või söödahoidla ehitamiseks (175 tegevust) (joonis 5). Samad tegevused on ka kõige suurema määratud toetuse summaga kokku. Määratud toetuse summa tegevuse kohta on keskmiselt 88 tuhat eurot (tabel 6). Näitaja on suurim loomakasvatusehitise ehitamisel (168 tuhat eurot) ning loomakasvatusehitise paikse tehnoloogilise seadme paigaldamisel (93 tuhat eurot), kusjuures keskmine määratud toetuse summa varieerub märkimisväärselt loomaliikide lõikes.

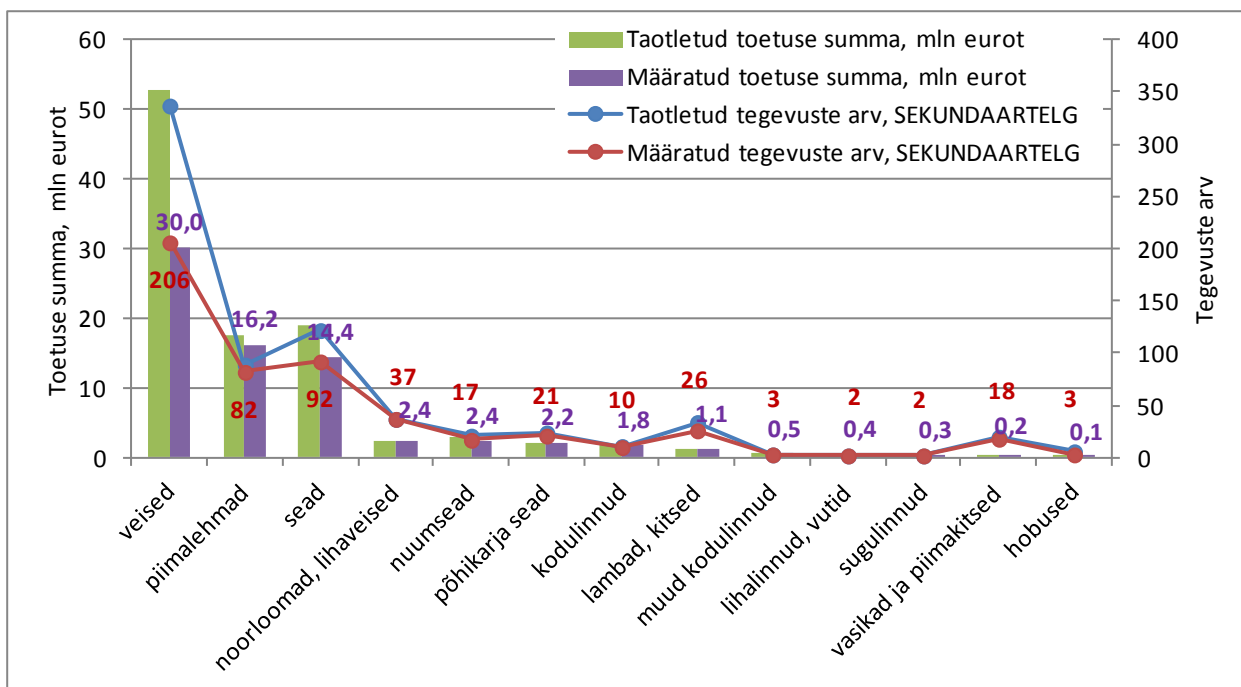

Joonis 5. Toetatud tegevused

Loomakasvatusehitise ehitamise ning loomakasvatusehitise paikse tehnoloogilise seadme paigaldamise tegevuste korral peetakse arvestust loomaliikide lõikes (joonis 6). Vastavalt PRIA andmetele, on loomaliigid, mille vastavatesse tegevustesse kõige sagedamini investeeritakse veised (206 tegevust), sead (92) ja piimalehmad (82 toetatud tegevust). Määratud toetuse summa kokku on kõige suurem veistele mõeldud ehitiste ja tehnoloogiliste sedmete puhul, millele järgnevad piimalehmad ning sead. Määratud toetuse summa tegevuse kohta on kõige suurem erinevat liiki lindude puhul, piimalehmadel ning seakasvatuse arendamiseks ehitatud hoonetel ning paigaldatud paiksetel tehnoloogilistel seadmetel (tabel 6). Analüüsi tulemusi tõlgendades on vaja arvestada, et andmeid loomaliigi kohta on kogutud erinevalt, mis mõjutab analüüsi tulemusi. Näiteks kajastuvad PRIA statistikas eraldi veised, piimalehmad ning noorloomad, nuum- ja lihaved. Kuna ka piimalehmad ning noorloomad on veised, siis ei ole veiste klasside lõikes statistika täpne.

Tabel 6. Toetuse jagunemine toetatud tegevuste lõikes

Tegevuse nimetus		Taotle- tud tege- vuste arv	Määra- tud tege- vuste arv	Taotletud toetuse summa, eurot	Määratud toetuse summa, eurot	Keskmine taotletud toetuse summa, eurot tegevus	Keskmine määratud toetuse summa, eurot tegevus
Loomakasvatusehitise ehitamine	veised	218	131	41 604 522	23 107 619	190 846	176 394
	piimalehmad	52	46	14 380 571	13 294 007	276 549	289 000
	sead	65	49	12 359 765	9 364 253	190 150	191 107
	noorloomad ja lihaveised	29	29	2 299 923	2 291 454	79 308	79 016
	nuumsead	9	8	1 865 283	1 630 267	207 254	203 783
	põhikarja sead	13	12	1 357 255	1 347 936	104 404	112 328
	lambad, kitsed	30	22	1 225 512	1 060 158	40 850	48 189
	kodulinnud	4	3	720 079	617 133	180 020	205 711
	sugulinnud	1	1	315 649	315 649	315 649	315 649
	lihalinnud, vutid	1	1	274 500	203 858	274 500	203 858
	vasikad ja piimakitsed	15	13	239 977	182 286	15 998	14 022
	hobused	5	3	231 864	100 333	46 373	33 444
	muud kodulinnud	1	1	7 537	7 537	7 537	7 537
Loomakasvatusehitise paikse tehnooloogilise seadme paigaldamine	veised	119	75	11 296 927	6 941 938	94 932	92 559
	sead	57	43	6 554 280	5 006 013	114 987	116 419
	piimalehmad	37	36	3 045 119	2 953 411	82 301	82 039
	kodulinnud	7	7	1 208 065	1 208 065	172 581	172 581
	põhikarja sead	11	9	884 047	867 961	80 368	96 440
	nuumsead	12	9	975 395	728 501	81 283	80 945
	muud kodulinnud	2	2	521 467	521 467	260 733	260 733
	lihalinnud, vutid	1	1	225 500	225 500	225 500	225 500
	noorloomad ja lihaveised	8	8	147 421	147 421	18 428	18 428
	lambad, kitsed	4	4	39 456	39 456	9 864	9 864
	sugulinnud	1	1	21 805	21 805	21 805	21 805
	vasikad ja piimakitsed	5	5	19 716	19 716	3 943	3 943
	hobused	1	0	26 523	0	26 523	-
Sõnniku- või söödahoidla ehitamine		264	175	18 294 176	12 938 225	69 296	73 933
Juurdepääsutee ehitamine		89	63	3 347 249	2 028 201	37 610	32 194
Sõnniku- või söödahoidla tehn. seade		44	30	1 125 605	773 290	25 582	25 776
Projekteerimistööde maksumus		169	124	270 165	187 556	1 599	1 513
Omanikujärelevalve tegemine		81	53	163 041	101 431	2 013	1 914
Elektri- ja veevarustusega liitumine...		10	6	156 544	29 699	15 654	4 950
Valvesüsteemi ost ja paigaldus		13	7	85 405	24 957	6 570	3 565
Ehitusgeoloogilise töö maksumus...		31	16	12 028	4 991	388	312
Tähistamiseks vajalik sümboolika		12	9	2 584	2 552	215	284
KOKKU		1 421	1 002	125 304 954	88 294 647	88 181	88 118

Joonis 6. Investeeringud loomakasvatusehitiste ehitamisse ning loomakasvatusehitiste paiksete tehnoloogiliste seadmete paigaldamisse loomaliikide lõikes PRIA admetel

Kokkuvõtteks näeme, et toetatud tegevused vastavad meetme eesmärgile – määratud toetuse summast 60,6% on ette nähtud loomakasvatusehitiste ehitamiseks, 21,2% loomakasvatusehitise paikse tehnoloogilise seadme paigaldamiseks ning 14,7% sõnniku-, silo- või söödahoidla ehitamiseks. Kõige suurem osa määratud toetuse summast on planeeritud erinevat liiki veiste, sigade ning kodulindude pidamise investeeringuteks. Viienda vooru tulemused ei erine oluliselt eelnevate voorude keskmistest näitajatest.

Eelarvevahendite vähesuse tõttu mittemääramise otsuse saanud ettevõtjate investeeringud

Alljärgnevalt tuuakse välja viienda taotlusvooru nende toetuse taotlejate investeeringud, kellele toetust ei määratud eelarvevahendite vähesuse tõttu. Eelarvevahendite vähesuse tõttu jäeti rahuldamata kokku 66 ettevõtja taotlused summas 13,8 mln eurot (tabel 7). Toetust mitte saanud ettevõtjate investeeringusooovid olid sarnased toetuse saajate planeeritavate investeeringutega. Mõlemal grupil moodustas kõige suurema osa tegevustest loomakasvatusehitiste ehitamine (toetuse mittesaajatel 64,0% tegevustest ja toetuse saajatel 60,6%), millele järgnes loomakasvatusehitise paikse tehnoloogilise seadme paigaldamine.

Tabel 7. Eelarvevahendite vähesuse tõttu viiendas taotlusvoorus mittemääramise saanud ettevõtjate investeeringud

Tegevuse nimetus		Taotletud tegevuste arv	Taotletud toetuse summa, eurot	Tegevusele taotletud toetuse summa osatähtsus kogu toetuse summast,%
Loomakasvatusehitise ehitamine	veised	37	8 103 354	58,6%
	kodulinnud	1	102 946	0,7%
	sead	4	580 767	4,2%
	lambad, kitsed	2	59 824	0,4%
	Kokku	44	8 846 891	64,0%
Loomakasvatusehitise paikse tehnoloogilise seadme paigaldamine	veised	22	1 577 951	11,4%
	sead	3	222 228	1,6%
	Kokku	25	1 800 179	13,0%
Sõnniku- või söödahoidla tehn. seade		5	196 029	1,4%
Elektri- ja veevarustusega liitumine...		1	2 489	0,0%
Valvesüsteemi ost ja paigaldus		2	25 400	0,2%
Ehitusgeoloogilise töö maksumus...		3	1 179	0,0%
Tähistamiseks vajalik sümboolika		2	22	0,0%
Juurdepääsutee ehitamine		11	508 441	3,7%
Sõnniku-, silo- või söödahoidla ehitamine		39	2 411 993	17,4%
Omanikujärelevalve tegemine		7	14 542	0,1%
Projekteerimistööde maksumus		17	26 780	0,2%
KOKKU		156	13 833 946	100,0%

Kokkuvõttes saab väita, et eelarvevahendite vähesuse tõttu toetust mitte saanud ettevõtjate investeeringusooovid ei erine märkimisväärselt toetuse saajate investeeringuplaanidest.

6. LOOMAKOHTADE ANALÜÜS

Järgnevalt kajastub ülevaade viienda taotlusvooru toetuse saajate loomakohtade arvust ja määratud toetusest loomaliigi ning vanusegrupi lõikes (tabel 8). Loomakohtade arvu analüüsi kaasati kõik toetuse saajad (64 ettevõtjat). Loomakoha maksumuse analüüsis osalesid 34 ettevõtja taotlused – kõik toetuse saajad, kelle kohta oli teada taotletud loomakohtade arv ning määratud toetuse summa loomagrupi täpsusega.

Võrreldes neljanda taotlusvooriga on viienda vooru taotlustel piimalehmadele mõeldud loomakohtade arv vähenenud, kuid nuum- ja lihaveiste loomakohtade hulk suurenenud.

Võrreldes kolmanda taotlusvooriga vähendati neljandas voorus määrusega sätestatud maksimaalset toetuse summat loomakoha kohta. Teisalt on viimastel aastatel pisut tõusnud ehitushinnad. Viienda taotlusvooru heakskiidetud taotlustel moodustas loomakoha maksumus sõltuvalt loomagrupist 70,1% (põhikarja sead) kuni 99,8% (lambad) piirmäärast.

Tabel 8. Loomakohtade arv ja maksumus toetuse saajatel

Looma liik	Kõigi toetuse saajate (56 ettevõtjat) määratud loomakohtade arv	Loomakoha maksumuse analüüs (toetuse saajate valimi alusel)									
		Analüüsitud toetuse saajate (34 ettevõtjat) määratud loomakohtade arv	Väikseim loomakohtade arv	Suurim loomakohtade arv	Vastava loomaliigiga seotud analüüsitud toetuse saajate (34 ettevõtjat) arv	Määrusega sätestatud maksimaalne võimalik toetus loomakoha kohta, eurot	Väikseim loomakohale kulutatav toetuse summa, eurot	Suurim loomakohale kulutatav toetuse summa, eurot	Keskmine loomakohale kulutatav toetuse summa, eurot	Toetuse saajate osakaal, kelle loomakoha maksumus moodustab vähemalt 90% maksimaalsest loomakoha maksumusest	Toetuse osakaal maksimaalsest loomakoha maksumusest
Veised kokku	8 695	6 136	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Sh piimalehmad	3 130	2 806	29	502	13	1 657	490	1 657	1 265	53,8%	76,4%
Sh vasikad	484	229	9	110	6	368	196	368	361	83,3%	98,1%
Sh noorloomad	2 121	2 121	100	700	6	644	273	644	590	66,7%	91,5%
Sh nuum- ja lihaveised	2 960	980	80	700	3	644	580	644	631	100,0%	98,0%
Sead kokku	19 761	19 761	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Sh nuumsead	18 306	18 306	832	4 920	8	184	102	184	145	62,5%	78,7%
Sh põhikarja sead	1 455	1 455	373	677	3	368	139	368	258	33,3%	70,1%
Lambad, kitsed kokku	590	270	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Sh lambad	590	270	70	200	2	75	75	75	75	100,0%	99,8%

Kõigi viie taotlusvooru heakskiidetud taotlustel kokku on investeeringuga seotud loomakohtade arv järgmine:

Piimalehmad	31 689 loomakohta;
Noorloomad	11 759 loomakohta;
Nuum- ja lihaveised	9 286 loomakohta;
Vasikad	3 176 loomakohta;
Tõupullid	94 loomakohta;
Nuumsead	127 769 loomakohta;
Põhikarja sead	25 292 loomakohta;
Lambad	8 136 loomakohta;
Lüpsikitsed	290 loomakohta;
Noorkitsed	50 loomakohta;
Hobused	157 loomakohta;
Munakanad	1 359 240 loomakohta.

7. TOETUSE SAAJATE MAJANDUSNÄITAJAD

Toetuse tulemuste hindamiseks analüüsiti toetuse saajate majandusnäitajaid ning võrreldi tulemusi toetust mittesaanud ettevõtjate ning sektori keskmiste näitajatega. Analüüsis jaotati ettevõtjad nelja gruppi:

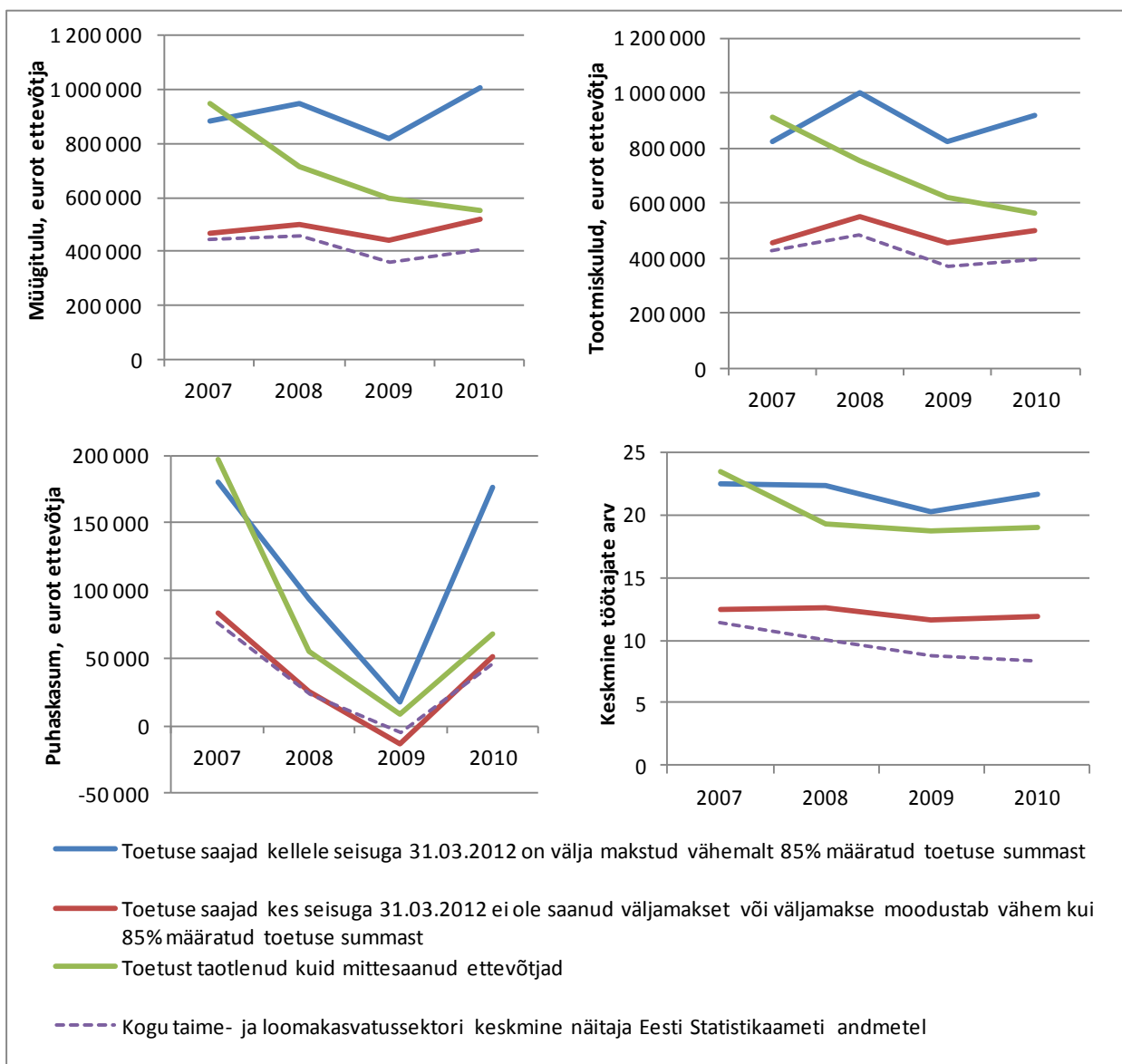
- 1) toetuse saajad kellele seisuga 31.03.2012 oli välja makstud vähemalt 85,0% määratud toetuse summast (edaspidi: väljamakse saanud toetuse saajad) (145 toetuse saajat, kellest analüüsiti 83);
- 2) toetuse saajad, kes seisuga 31.03.2012 ei ole saanud väljamakset või väljamakse moodustab vähem kui 85,0% määratud toetuse summast (edaspidi: väljamakset mittesaanud toetuse saajad) (190 toetuse saajat, kellest analüüsiti 99);
- 3) toetust taotlenud kuid mittesaanud ettevõtjad (78 toetuse taotlejat kuid mittesaajat, kellest analüüsiti 34);
- 4) kogu taime- ja loomakasvatussektori keskmine näitaja Eesti Statistikaameti andmetel.

Analüüsiti ettevõtjate perioodi 2007–2010 majandusnäitajaid: müügitulu, tootmiskulud, puhaskasum, võlakordaja ja töötajate arv. Analüüs viidi läbi ettevõtjate püsiva valimi tingimustes, mis tähendab, et kõigil analüüsitud aastatel kuulusid valimisse samad ettevõtjad. Tulemused on kajastatud kõigi voorude toetuse taotlejate kohta kokku, sest taotlusvoorude tulemused ei erinenud märkimisväärselt üksteisest.

Analüüsist selgus, et kõige paremate majandusnäitajatega on need toetuse saajad, kes on väljamakse juba saanud (joonis 7). Paremuselt teised tulemud absoluutväärtuses on nendel ettevõtjatel, kes toetust taotlesid kuid ei saanud. Samas on nimetatud ettevõtjate majandusnäitajate trendid ajas kõige negatiivsemad. Analüüsitud ettevõtjate gruppidest kõige tagasihoidlikumad majandusnäitajad olid nendel toetuse saajatel, kes ei ole väljamakset veel saanud. Toetuse taotlejate näitajate võrdlemisel sektori keskmisega analüüsitakse eelkõige näitajate muutumist ajas, sest absoluutnumbrite võrdlemine võib olla eksitav, kuna toetuse saajad ei pruugi sarnaneda sektori keskmiste ettevõtjatega.

Nii väljamakse saanud kui mittesaanud toetuse saajate müügitulu on perioodil 2007–2010 kasvanud keskmiselt umbes 4% võrra aastas, samas kui sektori vastav näitaja on kerges languses (tabel 9). Toetust taotlenud kuid mittesaanud ettevõtjad seevastu on oluliselt kaotanud müügitulus – keskmine langus 16,4% aastas. Investeeringud on viinud kiiremini ellu suurema müügituluga ettevõtjad. Väljamakse saanud toetuse saajate vaatlusaluste aastate keskmine müügitulu oli 916 tuhat eurot, samas kui väljamakset mittesaanud toetuse saajate vastav näitaja oli 483 tuhat eurot.

Tootmiskulude suurus ning muutumine on otseselt seotud müügituluga. Tootmiskulud moodustavad sõltuvalt aastast ning analüüsitud segmendist 91,0% – 108,9% müügitulust. Nii nagu müügitulu puhul samuti ka tootmiskuludel on toetuse saajate näitaja kergelt suurenev samas kui sektori keskmine näitaja pisut langeb. Analüüs näitab, et toetuse saajad intensiivistavad ning laiendavad majandustegevust, mis toob kaasa nii müügitulu kui tootmiskulude kasvu. Kuna tootmiskulud kasvavad vähem kui müügitulu, siis saab investeeringute tulemustega olla rahul.

Joonis 7. Toetuse saajate majandusnäitajate võrdlus toetust mittedaanud ettevõtjatega

Toetuse saajate majandusnäitajaid (eriti puhaskasumit) mõjutavad majanduslangus, ilmastikuolud ning põllumajandustoodete hinnad turul, mistõttu puhaskasum on olnud märkimisväärselt muutlik perioodil 2007–2010. Peale langusaastaid tõusis toetuse väljamakse saanud toetuse saajate puhaskasum 2010. aastal tagasi 2007. aasta tasemele. Ülejäänud analüüsitud segmentide puhaskasum taastus märkimisväärselt vähem.

Võlakordaja arvutatakse jagades kohustused varadega. Kuna investeeringuid tehakse sageli võõrvahendite abil, mis toob kaasa kohustuste kasvu, siis toetuse väljamakse saanud toetuse saajate võlakordaja vaatlusalusel perioodil kasvas keskmiselt 1,5% võrra aastas, samas kui ülejäänud analüüsitud segmentide vastav näitaja pisut langes. Üldiselt on toetuse saajate ning kõigi loomakasvatuse sektori ettevõtjate võlakordaja madal, jäädes 0,5 piirisse (aktsepteeritav tase on kuni 0,7), mis näitab, et ettevõtjad ei ole võtnud liiga suuri kohustusi.

Toetuse saajad on majanduslanguse kontekstis suutnud töötajate arvu säilitada samas kui sektoris on perioodil 2007–2010 töötajate arv ettevõtja kohta vähenenud keskmiselt 10,3% võrra aastas ning toetust mittesaanud ettevõtjate näitaja on vähenenud 6,9% võrra aastas.

Tabel 9. Toetuse saajate, mittesaajate ning sektori keskmised majandusnäitajad

Näitaja		2007	2008	2009	2010	Perioodi 2007-2010 keskmine muutus, % aastas
Müügitulu, eurot	Väljamakse saanud toetuse saajad ¹	885 756	946 508	821 576	1 008 731	4,4%
	Väljamakset mittesaanud toet.saajad ²	466 497	502 875	441 335	520 079	3,7%
	Toetuse taotlejad kuid mittesaajad ³	949 285	714 064	600 247	554 626	-16,4%
	Sektori keskmine ⁴	447 666	460 858	358 591	407 450	-3,1%
Tootmiskulud, eurot	Väljamakse saanud toetuse saajad ¹	825 763	998 747	822 594	917 692	3,6%
	Väljamakset mittesaanud toet.saajad ²	453 614	547 855	456 679	501 400	3,4%
	Toetuse taotlejad kuid mittesaajad ³	910 319	753 908	622 311	562 775	-14,8%
	Sektori keskmine ⁴	426 277	482 491	366 673	392 832	-2,7%
Puhaskasum, eurot	Väljamakse saanud toetuse saajad ¹	180 512	94 085	17 489	176 493	-0,7%
	Väljamakset mittesaanud toet.saajad ²	83 786	25 163	-14 020	51 647	-14,9%
	Toetuse taotlejad kuid mittesaajad ³	197 163	55 068	7 902	67 881	-29,9%
	Sektori keskmine ⁴	76 434	23 428	-5 665	45 832	-15,7%
Võlakordaja	Väljamakse saanud toetuse saajad ¹	0,47	0,51	0,52	0,49	1,5%
	Väljamakset mittesaanud toet.saajad ²	0,59	0,54	0,53	0,51	-4,6%
	Toetuse taotlejad kuid mittesaajad ³	0,52	0,47	0,45	0,45	-4,7%
	Sektori keskmine ⁴	0,50	0,54	0,50	0,48	-0,9%
Töötajate arv	Väljamakse saanud toetuse saajad ¹	22,5	22,4	20,2	21,7	-1,2%
	Väljamakset mittesaanud toet.saajad ²	12,5	12,6	11,6	11,9	-1,6%
	Toetuse taotlejad kuid mittesaajad ³	23,5	19,2	18,7	18,9	-6,9%
	Sektori keskmine ⁴	11,5	10,0	8,8	8,3	-10,3%

¹ - toetuse saajad kellele seisuga 31.03.2012 on välja makstud vähemalt 85% määratud toetuse summast;

² - toetuse saajad kes seisuga 31.03.2012 ei ole saanud väljamakset või väljamakse moodustab vähem kui 85% määratud toetuse summast;

³ - toetust taotlenud kuid mittesaanud ettevõtjad;

⁴ - kogu taime- ja loomakasvatusektori keskmine näitaja Eesti Statistikaameti andmetel.

Majandusnäitajate analüüsi tulemused kinnitavad, et toetuse mõju ettevõtjatele on positiivne. Need toetuse saajad, kes on investeeringu ellu viinud ning väljamakse saanud, on laiendanud ning intensiivistanud majandustegevust võrreldes ülejäänud loomakasvatajatega. Investeeringu elluviimise järel on toetuse saajatel kasvanud müügitulu ning tootmiskulud. Kuna müügitulu kasvab rohkem kui tootmiskulud, siis saab investeeringu tulemusi lugeda heaks. Suurem müügitulu viib soodsates tingimustes puhaskasumi kasvule, mida näitab 2010. aasta, kus toetuse väljamakse saanud ettevõtjate puhaskasumi kasv võrreldes eelnenud aastaga ületas kahekordselt ülejäänud segmentide näitajat. Kuna investeeingud suurendavad ettevõtjate kohustusi, siis toetuse väljamakse saanud ettevõtjate võlakordaja on kasvanud, sama kui ülejäänud analüüsitud segmentide näitaja kergelt langeb. Üldiselt on toetuse saajate võlakordaja madal (jäädes 0,5 piiresse), mis näitab, et ettevõtjad ei ole võtnud liiga suuri kohustusi.

8. VIIENDA TAOTLUSVOORU HINDEPUNKTID

Järgnevalt antakse ülevaate viienda taotlusvooru hindamistulemustest toetuse saajate tegevusalade lõikes. Viienda vooru keskmine hindepunktide summa kõigil nõuetele vastavaks tunnistatud taotlustel oli 28,8 punkti ja heakskiidetud taotlustel 33,7 punkti (tabel 10). Keskmisest kõrgemaid hindepunkte said taimekasvatajad (36,6 punkti), sest nimetatud tegevusalal oli noorte ettevõtjate osakaal kõige suurem.

Tabel 10. Hindamistulemused tegevusalade lõikes viiendas taotlusvoorus

Tegevusala	Vastavaks tunnistatud taotluste arv	Hindamise koond-tulemus tegevusala taotlustel kokku	Keskmine hinnang taotluse kohta	Heaks-kiidetud taotluste arv	Hindamise koond-tulemus heaks-kiidetud taotlustel	Keskmine hinnang heaks-kiidetud taotluse kohta
Segatootmine	24	684	28,5	8	264	33,0
Piimatootmine	45	1 266	28,1	17	574	33,8
Loomakasv. v.a piimatoot.	33	911	27,6	15	496	33,1
Seakasvatus	12	366	30,5	8	261	32,6
Taimekasvatus	8	293	36,6	8	293	36,6
Linnukasvatus	1	28	28,0	-	-	-
KOKKU	123	3 548	28,8	56	1 888	33,7

Hindamistulemusi analüüsiti ettevõtja domineeriva loomaliigi lõikes tuginedes loomade registri andmetele. Domineeriv loomaliik fikseeriti järgmistel alustel:

- 1) ühe loomaliigi olemasolul on domineerivaks loomagrupiks olemasolev loomaliik;
- 2) kahe või enama loomaliigi olemasolul on domineerivaks loomagrupiks suurema arvuga isenditega loomagrupp (v.a. piimalehmad);
- 3) piimalehmade olemasolul loeti domineerivaks piimalehmad, kui nende arv oli vähemalt 1/3 veiste arvust ning koos veiste arvuga ületas piimalehmade arv teisi sama ettevõtja loomade arvu;
- 4) määramata loetakse need ettevõtjad, kellel puudusid andmed ühegi loomaliigi kohta.

Toetuse saajate keskmine hindepunktide summa oli 33,7. Hindepunktid ei varieeru märkimisväärselt loomaliikide lõikes, jäädes kõigil loomaliikidel vahemikku 33,0-34,0 (tabel 11). Püsihindaja on seisukohal, et hindamistulemused ei sõltu loomaliigist.

Tabel 11. Hindamistulemused viienda taotlusvooru toetuse saajatel jaotatuna domineeriva loomaliigi alusel

Näitaja	Toetuse saaja domineeriv loomaliik					
	Piimalehmad	Veised, v.a piimalehmad	Lambad	Sead	Määramata	Kokku
Toetuse saajate arv	20	15	4	3	14	56
Hindepunktid kokku	672	506	135	99	476	1 888
Keskmine tulemus	33,6	33,7	33,8	33,0	34,0	33,7

KOKKUVÕTE

Käesoleva rakendusanalüüsi eesmärgiks oli võrrelda meetme 1.4.2 viienda taotlusvooru määramise tulemusi eelnevate voorude näitajatega ning hinnata toetuse saajate majandusnäitajaid ja investeringute elluviimise tulemusi. Samuti analüüsiti meetme 1.4.2 sihttasemete täitumise tõenäosust ning anti ülevaade toetatud tegevustest.

Meetme 1.4.2 viie taotlusvooruga kokku on heakskiidetud 418 toetuse taotlust ja määratud 88,3 mln eurot toetust. Meetme rakendamine on toimunud edukalt, kuigi voorude lõikes võib täheldada ebastabiilsust – kui esimeses kahes voorus said toetust keskmiselt 91,2% taotlejatest, siis viimases kahes voorus oli näitaja 48,8%. Tihedama konkurentsi tingimustes osutasid edukamateks suurema toetuse taotlejad. Viimases voorus oli ettevõtjate huvi toetuse taotlemise vastu eriti suur, mis võib olla põhjustatud informatsioonist, et rohkem taotlusvoorusid käesoleva MAK programiperioodi jooksul ei toimu. Samuti võis aktiivsemale taotlemisele kaasa aidata paranenud majanduskeskkond. Viimases voorus jäi ilma rahastusest 67 investeerimisprojekti kogusummas 40,1 mln eurot. Kuna eeldatavasti uut taotlusvooru lähemate aastate jooksul ei toimu, siis suure tõenäosusega jäävad nimetatud investeringud loomakasvatusektoris olemata või tehakse need oluliselt väiksemas mahus või oluliselt hiljem.

Investeringute elluviimise aktiivsus on rahuldav ning tõenäoliselt viiakse programiperioodi lõpuks ellu valdav osa heakskiidetud investeringuprojektidest. 2009. aasta teisel poolel ja 2010. aastal oli investeringute teostamine võrdlemisi tagasihoidlik, mida saab seostada majanduslanguse ning ebasoodsa turuolukorraga. 2011. aastal investeringute teostamine ja väljamaksmine taas kiirenes.

Toetuse saajate ettevõtlusvormide analüüsist selgus, et valdav osa toetusest läheb äriühingute kätte. FIEd moodustavad toetuse saajate arvust 32,3% ning neile määratud toetuse summa moodustab 13,5% kogu määratud toetuse summast. Taotlusvoorude lõikes on nii FIEde osakaal kui keskmine määratud toetuse summa märkimisväärselt varieeruvad.

Vastavalt toetuse taotlemisel esitatud andmetele on kõige suurem osa toetuse saajatest segatootjad ning piimatootjad. Loomakasvatajad (v.a piimatootmine) eristuvad ülejäänud tegevusalade esindajatest keskmisest väiksema määratud toetuse summa poolest.

Rakendusanalüüsi käigus uuriti, milline on toetatud investeringute jaotus maakondade lõikes. Kõige rohkem toetuse saajaid on Lääne-Viru-, Pärnu- ja Saaremaal. Kõige väiksem on toetuse saajate arv Hiiu- ja Ida-Virumaal. Määratud toetuse summa on kõige suurem Lääne-Viru-, Jõgeva ja Pärnumaal ning kõige väiksem Hiiu-, Ida-Viru- ja Võrumaal. Nii toetuse saajate arv, määratud toetuse summa kui keskmine määratud toetus ettevõtja kohta varieeruvad suuresti maakondade ning taotlusvoorude lõikes. Erinevused ei ole süsteemsed ning tulenevad pigem toetuse saajate juhulikust paiknemisest kui piirkonna eripäradest.

MAKis meetmele 1.4.2 seatud sihttasemed väljund- ja tulemusnäitajatele on rahuldaval või heal määral täidetud. Tehtud investeringute ning investeringute uuendulikkuse sihttasemed on hästi

täidetud. Seisuga 31.03.2012 ületab toetatava investeeringu summa 2,3% võrra sihttasest. Põllumajandusettevõtjate arv, kes võtavad kasutusele uusi tehnoloogiaid ja toodavad uusi tooteid, on hinnanguliselt 225, mis ületab sihttasest 12,5% võrra. Toetust saanud põllumajandustootjate arv jääb sihttasemest mõnevõrra alla korduvtaotluste kõrge osakaalu ning planeeritust suurema keskmise määratud toetuse summa tõttu. Kuna sihttasemest on puudu vaid 4,8%, siis võib tulemust lugeda rahuldavaks.

Toetatud tegevuste liikide analüüsi tulemused kinnitavad, et toetatud tegevused vastavad meetme eesmärgile – määratud toetuse summast 60,6% on ette nähtud loomakasvatusehitiste ehitamiseks, 21,2% loomakasvatusehitise paikse tehnoloogilise seadme paigaldamiseks ning 14,7% sõnniku-, silo- või söödahoidla ehitamiseks. Kõige suurem osa määratud toetuse summast on planeeritud erinevat liiki veiste, sigade ning kodulindude pidamise investeeringuteks.

Majandusnäitajate analüüsi tulemused kinnitavad, et toetuse mõju ettevõtjatele on positiivne. Need toetuse saajad, kes on investeeringu ellu viinud ning väljamakse saanud, on laiendanud ning intensiivistanud majandustegevust võrreldes ülejäänud loomakasvatajatega. Investeeringu elluviimise järel on toetuse saajatel kasvanud müügitulu ning tootmiskulud. Kuna müügitulu kasvab rohkem kui tootmiskulud, siis saab investeeringu tulemusi lugeda heaks. Suurem müügitulu viib soodsates tingimustes puhaskasumi kasvule, mida näitab 2010. aasta, kus toetuse väljamakse saanud ettevõtjate puhaskasumi kasv võrreldes eelnenud aastaga ületas kahekordselt ülejäänud segmentide näitajat. Kuna investeeingud suurendavad ettevõtjate kohustusi, siis toetuse väljamakse saanud ettevõtjate võlakordaja on kasvanud, sama kui ülejäänud analüüsitud segmentide näitaja kergelt langeb. Üldiselt on toetuse saajate võlakordaja madal (jäädes 0,5 piiresse), mis näitab, et ettevõtjad ei ole võtnud liiga suuri kohustusi.

Kokkuvõttes saab meetme rakendamist lugeda edukaks ning jääb loota, et sarnased toetusvõimalused loomakasvatuseettevõtjatele jätkuvad ka uuel programmiperioodil, sest vajadus ja huvi toetuse järele on suur.